

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન (ફોર ક્વોશિંગ એન્ડ સેટ અસાઈડ

એફઆઈઆર/ઓર્ડર) નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭

વિથ

આર/ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ

=====

| રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર | હા | ના |
|-----------------------|----|----|
|                       | √  |    |

=====

મથૂરી તે ભગવાનદાસ પંચાલ ની પુત્રી તે પ્રવીણભાઈ કાલમા ની પત્ની

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી નીરવ કે. પઢિયાર (૫૬૭૮)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે નાણાવટી એન્ડ કંપની (૭૧૦૫) વતી વકીલ શ્રી મૌલિક જી. નાણાવટી

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે શ્રી નિયંત આર. ભીમાણી (૮૦૦૦)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે એ.પી.પી. શ્રી કે.એમ. અંતાણી

=====

**કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. એમ. રાવલ**

**તારીખ : ૧૩/૦૮/૨૦૨૬**

### **મૌખિક ચુકાદો**

૧. કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ (સીઆરપીસી) ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની આ અરજીઓ દ્વારા, અરજદારોએ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૫૦૪, ૧૦૯ અને ૧૧૪ તેમજ શિડ્યુલ્ડ કાર્ટ્સ એન્ડ શિડ્યુલ્ડ ટ્રાઈબ્સ (પ્રિવેન્શન ઓફ એટ્રોસિટીઝ) એક્ટ, ૧૯૮૯ (એટ્રોસિટી એક્ટ) ની કલમ ૩(૧)(૮) અને ૩(૨)(પએ) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે પાલનપુર (પશ્ચિમ) પોલીસ સ્ટેશન, બનાસકાંઠા ખાતે નોંધાયેલી તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૧૭ ની સી.આર. નં. ૨-૨૦૪/૨૦૧૭ વાળી એફઆઈઆર કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા અરજ કરી છે.

૨. ફરિયાદપક્ષના કેસની ટૂંકમાં હકીકતો એવી છે કે મૂળ ફરિયાદી અને અરજદારો હોમગાર્ડ કચેરીના કર્મચારીઓ છે. મૂળ ફરિયાદી તારીખ ૧૩.૦૬.૨૦૧૩ થી કમાન્ડિંગ ઓફિસર તરીકે સેવા આપી રહ્યા હતા. તેમના હોદ્દાના કાર્યકાળ દરમિયાન, અરજદારોએ કથિત રીતે મૂળ ફરિયાદીને કોઈને કોઈ બહાને હેરાન કર્યા હતા, તેમની જ્ઞાતિ વિશે ગાળો આપી અપમાનિત કર્યા હતા અને અરજદારો – આરોપીઓ પૈકીની એક એટલે કે મયૂરી ભગવાનદાસ પંચાલને મૂળ ફરિયાદી સામે ખોટી ફરિયાદો નોંધાવવા માટે ઉશ્કેરી હતી અને તે રીતે એકબીજાને

મદદગારી અને દુષ્પ્રેરણ કર્યું હતું. સદર હકીકતો પર, હાલના અરજદારો સામે વાદગ્રસ્ત એફઆઈઆર દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૩. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ, મૂળ ફરિયાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ અને સામાવાળા – રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરને સાંભળવામાં આવ્યા.

૩.૧. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નં. ૨ એ વર્ષ ૨૦૧૬ માં ક્યાંક, અરજદારને (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) હેરાન કરવાના હેતુથી, જિલ્લા હોમગાર્ડ કમાન્ડન્ટને એક અહેવાલ મોકલ્યો હતો, જેમાં ગંભીર આક્ષેપો મૂક્યા હતા અને તેમના ચારિત્ર્ય વિશે ગંભીર શંકાઓ ઊભી કરી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદાર (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) એક મહિલા હોમગાર્ડ છે અને મૂળ ફરિયાદી તેમના ઉચ્ચ અધિકારી છે જેમણે તેમને હેરાન કર્યા હતા અને તેથી, અરજદારે જાતીય સતામણીના આક્ષેપો કરતી મૂળ ફરિયાદી સામે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, પાલનપુર (પશ્ચિમ) પોલીસ સ્ટેશનને તારીખ ૨૪.૦૧.૨૦૧૭ ના રોજ ફરિયાદ આપી હતી.

૩.૨. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે દબાણ અનુભવીને, મૂળ ફરિયાદીએ સમાધાન કરાર તૈયાર કર્યો હતો, હાલના અરજદાર (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) તેમજ તેમના પરિવારના સભ્યોની સહીઓ લીધી હતી, તેમ છતાં, અરજદારે જિલ્લા હોમગાર્ડ

ક્રમાન્ડન્ટને અરજી આપી હતી કે મૂળ ફરિયાદીએ સમાધાન માટે તેમના પર અને પરિવારના સભ્યો પર દબાણ કર્યું હતું. આમ, વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતમાં, મૂળ ફરિયાદી અરજદારને (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) સતત હેરાન કરી રહ્યા હતા અને તેથી, વ્યથિત અરજદારે તારીખ ૨૨.૦૫.૨૦૧૭ ના રોજ જિલ્લા હોમગાર્ડ ક્રમાન્ડન્ટને તેમાં ઘટનાનું વર્ણન કરતું આવેદનપત્ર મોકલ્યું હતું. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદારે (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) મૂળ ફરિયાદી દ્વારા કરવામાં આવતી સતામણી અંગે ડીજીપી, ગુજરાત રાજ્યને એક પત્ર પણ મોકલ્યો હતો.

૩.૩. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અરજદારે (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) મહિલા પોલીસ સ્ટેશન, પાલનપુર, જિલ્લો: બનાસકાંઠા સમક્ષ આઈપીસી ની કલમ ૩૫૪, ૨૯૪(બી) અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે મૂળ ફરિયાદી અને એક જયંતીભાઈ પરમાર સામે તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૧૭ ની સી.આર. નં. ૧-૨૩/૨૦૧૭ થી એફઆઈઆર પણ નોંધાવી હતી અને તેથી, મૂળ ફરિયાદીએ તેમને ધમકી પણ આપી હતી.

૩.૪. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારે (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) પ્રવીણભાઈ કાલમા સાથે લગ્ન

કર્યા છે જેઓ અનુસૂચિત જનજાતિના છે અને તેથી, મૂળ ફરિયાદીની જ્ઞાતિ વિશે અપમાનજનક શબ્દો વાપરવાનો કથિત આક્ષેપ માનવા યોગ્ય નથી.

૩.૫. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં સુધી ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭ ના અરજદારોનો સંબંધ છે, નાયબ પોલીસ અધિક્ષક (ડીવાયએસપી), પાલનપુર તારીખ ૦૩.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ અરજદાર નં. ૨ – કિરીટસિંહ દિલીપસિંહ ઝાલાને મૂળ ફરિયાદી સામેના આક્ષેપો અંગે તપાસ કરવા અને ૧૦ દિવસમાં અહેવાલ આપવા નિર્દેશ આપ્યો હતો અને તેથી, તારીખ ૨૬.૦૫.૨૦૧૬ ના પત્ર દ્વારા, તેમણે ડીવાયએસપીને તપાસ અહેવાલ મોકલ્યો હતો, જેમાં એવી નોંધ કરી હતી કે તેમની ફરજ તેમની સેવા નજીક બદલી શકાય છે.

૩.૬. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭ માં અરજદાર નં. ૩ નો સંબંધ છે, તેઓ તારીખ ૧૦.૦૮.૨૦૧૬ ના રોજ પાલનપુર ખાતે કંપની કમાન્ડન્ટ તરીકે નિયુક્ત થયા હતા, જો કે, મૂળ ફરિયાદીએ ડીવાયએસપીનો સંપર્ક કર્યો અને કંપની કમાન્ડન્ટ તરીકે નિમણૂક મેળવી લીધી હતી.

૩.૭. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જિલ્લા હોમગાર્ડ કમાન્ડન્ટે અરજદાર નં. ૨ ને (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭ માં) મૂળ ફરિયાદી સામે ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ ના અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, તપાસ

પર, આક્ષેપોમાં તથ્ય જણાવું હતું અને તેથી, તારીખ ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ ના પત્ર દ્વારા મૂળ ફરિયાદી સામે પગલાં લેવા વિનંતી કરી હતી.

૩.૮. આમ, અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલની દલીલોનો સારાશ એ છે કે હાલની એફઆઈઆર એ ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ ના અરજદાર દ્વારા અહીંના મૂળ ફરિયાદી – સામાવાળા નં. ૨ સામે અરજદારો સામે વેર વાળવા માટે નોંધાવેલી એફઆઈઆર સામે વળતો પ્રહાર સિવાય બીજું કંઈ નથી.

૩.૯. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭ ના અરજદાર નં. ૧ નિવૃત્ત લશ્કરી જવાન છે અને નિવૃત્તિ પછી, હોમગાર્ડ કચેરીની સેવામાં જોડાયા હતા અને તેમને પ્રશ્નવાળા ગુનામાં ખોટી રીતે સંડોવી દેવામાં આવ્યા છે, જ્યારે, અરજદાર નં. ૨ (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭ માં) સબ ઇન્સ્પેક્ટર છે, બોર્ડર વિંગ્સના અધિકારી છે અને હોમગાર્ડ ખાતે ડેપ્યુટેશન પર છે, ભૂતકાળમાં તેમની સામે કોઈ આક્ષેપો નથી.

૩.૧૦. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મૂળ ફરિયાદી દ્વારા હકીકતમાં ખોટું નિવેદન કરવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર નં. ૩ (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭ માં) તેમનાથી જુનિયર છે અને વાસ્તવમાં, હાલના અરજદાર નં. ૩ તેમના પરિષ્ઠ અધિકારી છે.

૩.૧૧. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો કે એફઆઈઆરમાં વર્ણવ્યા મુજબ હેરાનગતિની કથિત ઘટનાઓનો સમયગાળો તારીખ ૩૦.૧૧.૨૦૧૬ થી શરૂ થાય છે, તેમ છતાં, એફઆઈઆર માત્ર તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૧૭ ના રોજ જ નોંધવામાં આવી હતી, જે એ હકીકત સૂચવે છે કે એફઆઈઆર અંગત અદાવતમાંથી અને દૂષિત ઇરાદા થી દાખલ કરવામાં આવી છે.

૩.૧૨. ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરતાં, તેમણે વિનંતી કરી કે આ અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે અને પ્રશ્નવાળી એફઆઈઆર કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે.

૪. તેનાથી વિરુદ્ધ, સામાવાળા નં. ૨ – મૂળ ફરિયાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ તેમજ સામાવાળા – રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર રજૂઆત કરી હતી કે આ એક સ્પષ્ટ કેસ છે જ્યાં એફઆઈઆરમાં આક્ષેપ કર્યા મુજબનો ગુનો બને છે કારણ કે, ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ ના અરજદાર દ્વારા દાખલ કરાયેલ એફઆઈઆરમાં, મૂળ ફરિયાદી સંપૂર્ણ ટ્રાયલ પછી તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટ્યા છે. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે હાથ પરનો કેસ અન્ય બાબતોની સાથે એટ્રોસિટી એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્પષ્ટપણે આવે છે અને કથિત ગુનાઓના તત્વો સંતોષાયા હોવાથી, તેને સંપૂર્ણ ટ્રાયલની જરૂર છે.

૪.૧. વિદ્વાન વકીલો વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે સુસ્થાપિત કાયદા મુજબ, સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની અંતર્નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક અને

કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવાના હેતુથી થવો જોઈએ. તેઓએ રજૂઆત કરી કે હાથ પરના કેસમાં, કરવામાં આવેલા આક્ષેપોને ધ્યાનમાં લેતાં, જે આખરે ટ્રાયલનો વિષય બનશે જે પછી સત્ય બહાર આવી શકશે અને તેથી, આ અરજીઓ ધ્યાને ન લેવા વિનંતી કરવામાં આવે છે અને તેને ફગાવી દેવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

પ. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ અને રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરને સાંભળ્યા અને રેકૉર્ડનું અવલોકન કર્યું.

પ.૧. શરૂઆતમાં જ, રવિન્દર સિંહ વિ. સુખબીર સિંહ, ૨૦૧૩ (૦) એઆઈજેઈએલ-એસસી પરપપ૧ : (૨૦૧૩) ૮ એસ.સી.સી. રજૂ માં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, ખાસ કરીને પેરાગ્રાફ ૧૦ થી ૧૭, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૦. ૧૯૮૯ ના અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(૮) નીચે મુજબ વંચાય છે:

‘૩. અત્યાચારના ગુનાઓ માટે શિક્ષા:

(૧) જે કોઈ, અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય ન હોવા છતાં, –

(૧) XX XX XX

(૮) અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય સામે ખોટો, દૂષિત અથવા ત્રાસદાયક દાવો અથવા ફોજદારી કે અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી શરૂ કરે;

(૯) XX XX XX

તેને એવી મુદતની કેદની સજા થશે જે છ મહિના કરતાં ઓછી નહીં હોય પરંતુ જે પાંચ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે અને દંડ થશે.’

૧૧. ‘ખોટા’ (ફોલ્સ) શબ્દનો શબ્દકોશ અર્થ એવો થાય છે કે, જે મૂળભૂત રીતે અયોગ્ય છે, અથવા ઇરાદાપૂર્વક અસત્ય, કપટી વગેરે છે. આમ, ‘ખોટો’ શબ્દ માત્ર ગેરકાયદેસર અસત્યને આવરી લેવા માટે વપરાય છે. તેનો અર્થ કંઈક એવું થાય છે જે અપ્રમાણિકપણે, અસત્ય અને કપટી છે, અને કોઈ વિશ્વાસઘાત અથવા છેતરપિંડી આચરવાના ઇરાદાને સૂચવે છે. ન્યાયશાસ્ત્રમાં, ‘ખોટો’ શબ્દ ઇરાદાપૂર્વક અને જાણીજોઈને, વાસ્તવિક અથવા રચનાત્મક જ્ઞાન સાથે કરવામાં આવેલા ખોટા અથવા ગુનાહિત કૃત્યને દર્શાવવા માટે વપરાય છે. ખોટો શબ્દ વ્યાપક અથવા સંકુચિત અર્થમાં પણ વાપરી શકાય છે. જ્યારે તેના વ્યાપક અર્થમાં વપરાય છે, ત્યારે તેનો અર્થ કંઈક એવો થાય છે જે અસત્ય છે ભલે તે ઇરાદાપૂર્વક અથવા જાણીજોઈને જણાવવામાં આવ્યું હોય કે ન હોય, પરંતુ જ્યારે તેના સંકુચિત અર્થમાં વપરાય છે, ત્યારે તે ફક્ત આવા જ અસત્યોને આવરી લઈ શકે છે, જે ઇરાદાપૂર્વકના હોય.

ચોક્કસ કાયદામાં, ખોટો શબ્દ પ્રતિબંધિત અર્થમાં કે વ્યાપક અર્થમાં વપરાય છે કે કેમ તે પ્રશ્ન, તે કયા સંદર્ભમાં વપરાય છે તેના પર નિર્ભર કરે છે.

૧૨. કમિશનર ઓફ સેલ્સ ટેક્સ, ઉત્તર પ્રદેશ વિ. સંજીવ ફેબ્રિકસ, (૨૦૧૦) ૮ એસ.સી.સી. ૬૩૦ માં, આ અદાલતે અમુક કાનૂની શબ્દકોશો પર આધાર રાખીને સમજાવ્યું કે ખોટો શબ્દ અસત્યનું વર્ણન કરે છે, ખોટા ઈરાદા અથવા છેતરવાના ઈરાદા સાથે જોડાયેલું છે. અદાલતે વધુમાં ઠરાવ્યું કે ફોજદારી કાર્યવાહીના કેસમાં, જ્યાં પરિણામો ગંભીર હોય, ત્યાં કોઈપણ સજા લાદવા માટે પૂર્વશરત તરીકે અસત્યના કિસ્સામાં ગુનાહિત માનસ (મેન્સ રિયા) ના સંબંધમાં હકીકતના તારણો નોંધવા આવશ્યક છે.

૧૩. સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરાયેલ એફઆઈઆર રદ કરવાના હેતુથી અપીલકર્તાએ અરજી દાખલ કરી હોય અને તેમાં તેઓ અસફળ રહ્યા હોય તેવા સંજોગોમાં, તેનો અર્થ એવો થતો નથી કે અપીલકર્તાએ સામાવાળા નં. ૧ સામે ખોટો કેસ દાખલ કર્યો હતો. ‘સાબિત ન થયેલ’ અને ‘ખોટા’ શબ્દો વચ્ચે તફાવત છે. માત્ર એટલા માટે કે કોઈ પક્ષ હકીકત સાબિત કરવામાં અસમર્થ છે, દરેક કિસ્સામાં તેને ખોટા તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાતો નથી. (જુઓ: એ. અબ્દુલ રશીદ ખાન (મૃતક) અને

અન્ય વિ. પી.એ.કે.એ. શાહુલ હમીદ અને અન્ય, (૨૦૦૦) ૧૦ એસ.સી.સી. ૬૩૬).

૧૪. કાયદેસરનો રોષ એ દૂષિત કૃત્યના દાયરામાં આવતો નથી. લગભગ તમામ કાનૂની તપાસમાં, હેતુથી ભિન્ન ઇરાદો એ સર્વોચ્ચ મહત્વનું પરિબળ છે. સામાન્ય બોલચાલમાં, દૂષિત કૃત્યને યોગ્ય કારણ અથવા બહાના વિનાના ઇરાદાપૂર્વકના કૃત્ય સમાન ગણવામાં આવે છે. (જુઓ: કુમાઉ મંડલ વિકાસ નિગમ લિ. વિ. ગિરજા શંકર પંત અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૧ એસ.સી. ૨૪).

૧૫. વેસ્ટ બેંગોલ સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ વિ. દિલીપ કુમાર રે, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ એસ.સી. ૮૭૬ માં, આ અદાલતે વિવિધ શબ્દકોશો વગેરેનો સંદર્ભ આપીને “દૂષિત ફરિયાદ” શબ્દ અંગે વિચારણા કરી હતી:

‘કાનૂની અર્થમાં દૂષિતતા સૂચવે છે (૧) વાજબીપણું, બહાનું અથવા માન્ય શમનના તમામ તત્વોની ગેરહાજરી, અને (૨) (એ) જે ઉત્પન્ન થાય છે તે ચોક્કસ નુકસાન અથવા સમાન સામાન્ય પ્રકારનું નુકસાન પહોંચાડવાનો વાસ્તવિક ઇરાદો, અથવા (બી) આવું નુકસાન પરિણમી શકે છે તેવી સ્પષ્ટ અને પ્રબળ સંભાવનાની જાગૃતિ સાથે બેદરકારીપૂર્વક અને જાણીજોઈને કોઈ કૃત્ય કરવું.

‘દૂષિતતા’ બીજાના પૂર્વગ્રહ માટે કાયદાના સભાન ઉદ્ધંધનમાં રહેલી છે અને દીવાની ક્ષતિઓની જવાબદારી અને ગુના માટેની જવાબદારીના સંદર્ભમાં ચોક્કસપણે અલગ અર્થ ધરાવે છે.

દૂષિત ફરિયાદ એટલે – આનુષંગિક લાભ મેળવવાની ઇચ્છા. દૂષિત ફરિયાદો માટેની કાર્યવાહીના કેસમાં ધ્યાનમાં રાખવાના સિદ્ધાંતો આ છે:– દૂષિતતા એ માત્ર ઇરાદાપૂર્વક ખોટું કૃત્ય કરવું તે નથી પરંતુ એ સ્થાપિત થવું જોઈએ કે પ્રતિવાદી દૂષિત ભાવનાથી પ્રેરિત હતો, એટલે કે, કિનાબોરી અથવા દુર્ભાવના અથવા કોઈપણ પરોક્ષ કે અયોગ્ય હેતુથી. પરંતુ જો પ્રતિવાદી પાસે ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવાનું વાજબી અથવા સંભવિત કારણ હોય તો કોઈપણ માત્રાની દૂષિતતા તેને નુકસાન માટે જવાબદાર બનાવશે નહીં. વાજબી અને સંભવિત કારણ એવું હોવું જોઈએ જે સમજદાર અને વાજબી માણસના મન પર અસર કરે; ‘દૂષિતતા’ અને ‘વાજબી અને સંભવિત કારણનો અભાવ,’ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવાની તારીખે પ્રતિવાદીના મનની સ્થિતિનો સંદર્ભ ધરાવે છે અને તેને સાબિત કરવાનો બોજ વાદી પર રહે છે.’

૧૬. બદલ્લાદો, જ્યાં તેનો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે, તે તેની પોતાની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે, વાસ્તવમાં તેને સાબિત કરવો પડે છે. તે અન્યના અધિકારોની અવગણનામાં જાણીજોઈને કરવામાં

આવેલું કૃત્ય છે. તે યોગ્ય કારણ કે બહાના વગર ઇરાદાપૂર્વક કરવામાં આવેલું ખોટું કૃત્ય છે. (જુઓ: પંજાબ રાજ્ય વિ. વી.કે. ખન્ના અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૧ એસ.સી. ૩૪૩; આંધ્રપ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય વિ. ગોવર્ધનલાલ પિટ્ટી, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૩ એસ.સી. ૧૮૪૧; પ્રબોધ સાગર વિ. પંજાબ એસઈબી અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસ.સી. ૧૬૮૪; અને ચેરમેન અને એમડી, બીપીએલ લિ. વિ. એસ.પી. ગુરુરાજા અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૩ એસ.સી. ૪૫૩૬).

૧૭. “ત્રાસદાયક” શબ્દનો અર્થ ‘કાયદાની પ્રક્રિયા દ્વારા સતામણી’, ‘વાજબીપણાનો અભાવ’ અથવા ‘હેરાન કરવાના ઇરાદા સાથે’ થાય છે. તે પૂરતા આધાર વિનાની કાર્યવાહી દર્શાવે છે, અને જે તેથી માત્ર વિરોધીને હેરાન કરવા માંગે છે. ત્રાસદાયક કાર્યવાહીનું મુખ્ય લક્ષણ એ છે કે તેનો કાયદામાં કોઈ આધાર નથી (અથવા ઓછામાં ઓછો કોઈ સમજી શકાય તેવો આધાર નથી); અને કાર્યવાહીનો ઇરાદો ગમે તે હોય, તેની એકમાત્ર અસર સામા પક્ષને અસુવિધા, સતામણી અને ખર્ચ હેઠળ મૂકવાની છે, જે એટલો મોટો છે કે તે દાવેદારને મળવાની સંભાવના ધરાવતા કોઈપણ લાભ સાથે અપ્રમાણસર છે; અને તેમાં અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ સામેલ છે. આવી કાર્યવાહી તે કાર્યવાહીઓથી અલગ છે જેમાં અદાલતની પ્રક્રિયાનો સામાન્ય અને યોગ્ય ઉપયોગ સામેલ હોય છે.”

પ.ર. ઉપર જણાવેલા સિદ્ધાંતો પર જો ઉપર વર્ણવેલી હકીકતોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો, ફરિયાદીને હેરાન કરવા માટે ખોટી ફરિયાદો નોંધાવવામાં આવી હતી તેવા કથન સિવાય, હાલના અરજદારો – આરોપીઓએ ફરિયાદી સામે ખોટી, દૂષિત અથવા ત્રાસદાયક કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી તે દર્શાવવા માટે સમગ્ર તપાસ કાગળોમાંથી સહેજ પણ પુરાવો નથી. મૂળ ફરિયાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાણાવટીની એવી દલીલ કે હાલના અરજદાર (કિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી એફઆઈઆરમાં ફરિયાદી નિર્દોષ છૂટ્યા હોવાથી તે ખોટી ફરિયાદ હેઠળ આવશે તે કાયદામાં ટકી શકે તેવી નથી, કારણ કે નિષ્ફળ ફરિયાદનો અર્થ એવો થતો નથી કે કિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ ના અરજદારે હાલના ફરિયાદી સામે ખોટી એફઆઈઆર નોંધી છે, કારણ કે “સાબિત ન થયેલ” અને “ખોટી” શબ્દ વચ્ચે તફાવત છે. જ્યાં સુધી દૂષિત કાર્યવાહીનો સંબંધ છે, કિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭ ના અરજદાર નં. ૨ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવેલી ફરિયાદમાં તથ્ય જણાવ્યું હોવાથી, અને તેના દ્વારા, ફરિયાદી સામે કાયદા અનુસાર પગલાં લેવા માટે ઉચ્ચ સત્તાધિકારીને મોકલવામાં આવી હોવાથી તે ખોટી, ત્રાસદાયક અથવા દૂષિત કાર્યવાહી સમાન ગણાશે નહીં કારણ કે કાનૂની અર્થમાં દૂષિતતામાં વાજબીપણું, બહાનું અથવા માન્ય શમનના તમામ તત્વોની ગેરહાજરી અને ઉત્પન્ન થતા ચોક્કસ નુકસાન અથવા તે જ સામાન્ય પ્રકારનું નુકસાન પહોંચાડવાનો વાસ્તવિક ઇરાદો, અથવા આપું નુકસાન પરિણમી શકે છે તેવી સ્પષ્ટ અને પ્રબળ સંભાવનાની જાગૃતિ સાથે

બેદરકારીપૂર્વક અને જાણીજોઈને કોઈ કૃત્ય કરવાની હાજરી સૂચવે છે. માત્ર એટલા માટે કે ફરિયાદી નિર્દોષ છૂટ્યા છે, એવું કહી શકાય નહીં કે તે દૂષિત ભાવનાથી દાખલ કરવામા આવી હતી.

પ.૩. જ્યાં સુધી ત્રાસદાયક નો સંબંધ છે, તેનો અર્થ કાયદાની પ્રક્રિયા દ્વારા સત્તામણી, વાજબીપણાનો અભાવ અથવા હેરાન કરવાના ઇરાદા સાથે થાય છે. આમ, તે આગળ વધવા માટે પૂરતા આધાર ન હોવા દર્શાવે છે, અને તેથી, માત્ર વિરોધી એટલે કે અહીંના ફરિયાદીને હેરાન કરવા માંગે છે. આમ, ત્રાસદાયક કાર્યવાહી એટલે કે તેનો કાયદામાં કોઈ આધાર નથી. હાથ પરના કેસમાં, અરજદાર (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) દ્વારા નોંધાવેલી એફઆઈઆરમાં તથ્ય જણાયા પછી ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જો કે આખરી નિર્દોષ છૂટકારો એ ત્રાસદાયક કાર્યવાહી સમાન ગણાશે નહીં.

પ.૪. આમ, વર્ણવેલી હકીકતો અને ઉપર કરેલી ચર્ચા પરથી નીચે મુજબ બહાર આવે છે:

(એ) ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ ના અરજદારે તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૧૭ ના રોજ હાલના સામાવાળા નં. ૨ – મૂળ ફરિયાદી સામે આઈપીસી ની કલમ ૩૫૪, ૨૯૪(બી) અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે એફઆઈઆર દાખલ કરી હતી;

(બી) અહીં વાદગ્રસ્ત એફઆઈઆર તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૧૭ ની છે અને આમ, તે ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ ના અરજદાર

દ્વારા ઉપરોક્ત એફઆઈઆર દાખલ કર્યા પછી જ દાખલ કરવામાં આવી હતી;

(સી) ઉપરોક્ત તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૧૭ ની એફઆઈઆર નોંધાવતા પહેલાં, ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ ના અરજદારે મૂળ ફરિયાદી દ્વારા જાતીય સતામણી અંગે પીઆઈ, પાલનપુર (પશ્ચિમ) પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ તારીખ ૨૪.૦૧.૨૦૧૭ ના રોજ ફરિયાદ કરી હતી;

(ડી) અરજદારે (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) ત્યારબાદ તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૭ ના રોજ તેમજ તારીખ ૨૨.૦૫.૨૦૧૭ ના રોજ મૂળ ફરિયાદી સામે જિલ્લા કમાન્ડન્ટને અરજી આપી હતી;

(ઈ) અરજદારે (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ માં) ત્યારબાદ ડીજીપી, ગુજરાત રાજ્યને તારીખ ૦૭.૦૬.૨૦૧૭ ની અરજી આપી હતી;

(એફ) નિર્વિવાદપણે, અરજદાર નં. ૨ ને (ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૧૫૨૧/૨૦૧૭ માં) મૂળ ફરિયાદી સામે ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૨૨૨૧૬/૨૦૧૭ ના અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની તપાસ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું, અને તપાસ પર, તેમને આક્ષેપોમાં તથ્ય જણાયા પછી, તારીખ ૧૭.૦૧.૨૦૧૭ ના પત્ર દ્વારા મૂળ ફરિયાદી સામે યોગ્ય પગલાં લેવા માટે ઉચ્ચ અધિકારીને વિનંતી કરી હતી;

(જી) એફઆઈઆર અને તપાસ કાગળો દર્શાવે છે કે અહીંના અરજદારો સામે પોકળ આક્ષેપો સિવાય, કથિત ગુનો બન્યો હોવાનું દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી;

(એચ) વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે તપાસનો અહેવાલ ઉપલબ્ધ કરાવ્યો છે, ખાસ કરીને, જેનું અવલોકન દર્શાવે છે કે જે પાંચ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા છે તેમાંથી કોઈ પણ સાક્ષીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી.

પ.પ. ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અદાલતના સુવિચારિત મતે, હાલના અરજદારો સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવી એ કાયદાની પ્રક્રિયાનો સ્પષ્ટ દુરુપયોગ થશે અને આમ, હાલની અરજીઓ મંજૂર થવાને પાત્ર છે.

ડ. અંતે, અરજીઓ સફળ થાય છે અને તદનુસાર, મંજૂર કરવામાં આવે છે. ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૫૦૪, ૧૦૯ અને ૧૧૪ તેમજ શિઝ્યુલ્ડ કાસ્ટ્સ એન્ડ શિઝ્યુલ્ડ ટ્રાઇબ્સ (પ્રિવેન્શન ઓફ એટ્રોસિટીઝ) એક્ટ, ૧૯૮૯ (એટ્રોસિટી એક્ટ) ની કલમ ૩(૧)(૮) અને ૩(૨)(પએ) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે પાલનપુર (પશ્ચિમ) પોલીસ સ્ટેશન, બનાસકાંઠા ખાતે નોંધાયેલી તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૧૭ ની સી.આર. નં. ૨-૨૦૪/૨૦૧૭ વાળી એફઆઈઆર, તમામ આનુષંગિક કાર્યવાહી સાથે, માત્ર હાલના અરજદારો પૂરતી આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે.

૬.૧. ઉપરોક્ત હદ સુધી નિયમ સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે. સીધી સેવા (ડાયરેક્ટ સર્વિસ) ની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

[ પી. એમ. રાવલ, ન્યાયમૂર્તિ ]

*This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====